

ELS GERMANS PERTEGAZ

Un heroi de Bétera, un gegant.

Publicat el **3 de juliol de 2009** per Vicent Partal i Montesinos al seu blog: MAILS PER A HIPÀTIA en <http://blocs.mesvilaweb.cat/>

Amb la caiguda de la nit arriba la nova de la mort del tio Eugeni Pertegaz. Tot i la seua edat avançada la mort em traspalsa profundament. Ell i el seu germà Vicent, traspassat ara fa anys són dos autèntics herois del poble i del país, dos espills per a mi, persones d'una integritat personal, moral i política que simplement m'agradaria poder imitar. Dos autèntics gegants la vida i la lluita dels quals quedarà en la nostra memòria per a sempre.

Mentre el tio Vicent triava el difícil camí de l'exili el tio Eugeni es va quedar al poble. Recorde de menut les històries xiuxiuejades sobre ell, que si anava al camp amb una parella de la infame guàrdia civil que el perseguia a sol i ombra, que si li pegaven una pallissa o l'amenaçaven aquells sicaris del feixisme. Mort Franco, ell que era un llaurador amb majúscules va ser un dels màxims impulsors de la Unió de Llauradors del País Valencià, de la qual en va ser el president durant anys (en la foto s'adreça al Vè Congrés de l'organització).

Amb la mateixa fermesa amb la qual va aguantar i va resistir com un lleó la difícil dictadura Eugeni Pertegaz no va cedir ni un pam tampoc a les prebendes i les facilitats de la incipient democràcia. El tio Eugeni sempre va saber on havia de ser, sempre va estar segur de quin era el seu lloc i mai no va donar l'esquena als seus. Per a nosaltres, joves nascuts en la foscor, Eugeni Pertegaz era molt més que un model polític, que ho era. Perquè ell era l'esperança concreta que ens feia veure que ni la brutalitat més salvatge i continuada podia acabar amb un home lliure i digne. Que és el que ell era.

El tirarem a faltar molt. És veritat que els darrers anys ja era molt major i s'havia anat apagant la seua presència tan potent allà a l'albereda, assegut a la porta de casa acaçant la fresca de la nit. Però encara preguntava, em diu l'Albert, per les coses que fèiem i escrivíem, pel treball i les lluites, per les faenes, per la insistència en creure i fer del món un lloc millor. Dels vells temps de la lluita contra el borbó que portarien l'alegria de la república del catorze d'abril fins al desengany pels PAIs i la utilització dels camps com a rebordida especulació immobiliària la figura d'Eugeni Pertegaz recorre el segle vint sencer de Bétera amb una solidesa i una rectitud excepcionals, amb l'estatura d'un gegant noble i admirat com pocs.

Dir adéu a hòmens tan grans i honorables és massa difícil.

El mètode Pertegaz

Publicat el **25 de febrer de 2010** per **Vicent** Partal i Montesinos al seu blog: **MAILS PER A HIPÀTIA** en <http://blocs.mesvilaweb.cat/vicent/>

Rep un correu spam d'aquells que m'aconsella aprendre anglès al llit. Home... Afirma que el llit és el millor lloc per a aprendre una llengua i això em porta al record el tio Pertegaz, Vicent.

El tio Pertegaz va ser un dels darrers oficials de la república a abandonar el país, muntat fora (fora, no dins) de la cabina d'un avió biplà que anava d'Alacant a Orà. Després va anar a parar a la Unió Soviètica on lluità amb l'exèrcit Roig contra Hitler i treballà en diverses institucions polítiques i culturals. inclòs el mateix Kremlin. Amb els anys, i enmig d'algun que altre problema amb el règim, acabà anant cap al sud, al Caucas, a la recerca d'algun paisatge que se semblara a València. Va viure a Geòrgia. crec que exactament a Adjària.

Després de la mort de Franco el tio Pertegaz va tornar al poble, on el seu germà Eugeni havia resistit la dictadura des de dins. I com no podia ser altrament els joves del poble ens reuníem al seu voltant per a escoltar unes històries fascinants que ens semblaven autèntics films d'aventures. Ell, a més, ho contava amb molta gràcia. Tenia un do narratiu extraordinari que va plasmar en diversos llibres autobiogràfics que no es van arribar a publicar.

Un dia xerràvem amb ell sobre el coneixement de llengües. No només sabia rus sinó també diverses llengües caucàsiques, que són rematadament complicades. Semblava que tenia una certa facilitat natural i en preguntar-li-ho ens va donar una resposta tan certa com sorprenent. Va dir 'xiquets: la millor gramàtica és un bon llit. Al costat d'una dona aprendreu qualsevol idioma per

difícil que siga'. I nosaltres ens vam imaginar aquella barreja de Lenin i Humprey Bogart estudiant de la millor manera imaginable el georgià...

Pertegaz

Publicat el **6 d'abril de 2014** per **Vicent Partal** i Montesinos al seu blog: **MAILS PER A HIPÀTIA** en <http://blocs.mesvilaweb.cat/>

Parle de gent que sembla d'un altre món. Vicent Pertegaz, aquesta setmana ha fet setanta-cinc anys d'això, va ser el darrer aviador republicà a abandonar el país. Ens ho va explicar a Bétera, quan, després d'un llarg exili a la Unió Soviètica, va poder tornar al seu poble, que és el meu.

Ho recordaré sempre. Era una vesprada d'estiu prop del mar. L'havíem anat a visitar una colla de joves a un pis que tenia al davant de la platja, al Saler. Els ulls li van brillar d'una forma especial quan li vam preguntar com s'havia exiliat: "Muntat fora d'un avió!", ens va dir mentre reia. Fora? Com que fora?

Resulta que el tio Pertegaz era el responsable de la darrera unitat de l'aviació republicana i tenia ordres de marxar el darrer de tots, ell i el seu pilot, dins una avioneta biplaça on no cabia ningú més. Però un militant del POUM demanà lloc a l'aparell. El va deixar pujar però, preocupat per la fidelitat del passatger, va optar per la configuració més insòlita: el pilot al davant, el del POUM al darrere i ell fora de l'avió, enganxat a l'ala i amb la pistola apuntant el convidat d'última hora. Així, des d'Albacete fins a Orà, sobrevolant els vaixells de Franco que disparaven contra ells.

És una història més, reconec que un poc rocambolesca, de les moltes tristes i dures històries que la nostra gent va haver de viure arran de la victòria dels feixistes. Setanta-cinc anys després no podem dir, per a vergonya nostra, que tot haja tornat a la normalitat que hi havia abans del cop. Però podem seguir expressant la nostra admiració per aquells valents que no dubtaven davant res, que s'hi van deixar la pell, per la llibertat, i que eren capaços de desafiar el sentit comú, fins i tot volant fora d'un avió.

(El meu article d'aquesta setmana a [El Punt Avui](#))